

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

«Організація та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту на суб'єктах господарювання»

слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту

Категорія: «Завідувачі (заступники завідувачів) міських курсів, завідувачі навчально-консультаційних пунктів, начальники циклів практичної підготовки, майстри виробничого навчання навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту»

Старший майстер виробничого навчання Яворів Ігор Володимирович

Перевірив: _____

(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

1. Вступ	3
2. Вимоги керівних документів щодо організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту на суб'єктах господарювання	4
3. Організація та порядок проведення спеціального об'єктового навчання (тренування)	7
4. Аналіз, підведення підсумків спеціального об'єктового навчання (тренування)	21
5. Висновки та пропозиції	24
6. Список використаних джерел	26

1.ВСТУП

Цивільний захист - це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Правовою основою цивільного захисту є Конституція України, Кодекс цивільного захисту, закони України, а також акти Президента України та Кабінету Міністрів України.

В Конституції України зазначено, що:

- людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю(Стаття 3) .
- кожна людина має невід'ємне право на життя (Стаття 27).

Для забезпечення даних вимог та прав людини щодо збереження життя і здоров'я людини, та реалізації функції держави, спрямованої на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, в Україні законодавчо визначені та реалізуються Єдиною державною системою цивільного захисту заходи щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій. Складовою невід'ємною частиною даних заходів є навчання населення (працюючого населення, дітей дошкільного віку, учнів та студентів , непрацюючого населення) діям у надзвичайних ситуаціях.

Навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є обов'язковим і здійснюється за програмами підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

2. ВИМОГИ КЕРІВНИХ ДОКУМЕНТІВ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБ'ЄКТОВИХ НАВЧАНЬ І ТРЕНУВАНЬ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА СУБ'ЄКТАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В Кодексі цивільного захисту України регламентують питання щодо навчання та підготовки з питань цивільного захисту. У статті 39 «Організація навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» визначено, що навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється:

- за місцем роботи - працюючого населення;
- за місцем навчання - дітей дошкільного віку, учнів та студентів;
- за місцем проживання - непрацюючого населення[2, с. 48].

Стаття 92 визначає порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту. Підготовка до дій за призначенням сил цивільного захисту здійснюється під час проведення спеціальних, показових, експериментальних навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

Організація підготовки до дій за призначенням сил цивільного захисту покладається на центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, до сфери управління яких належать відповідні сили цивільного захисту, та на органи місцевого самоврядування, в управлінні яких перебувають сили цивільного захисту. Безпосередню підготовку до дій за призначенням відповідних сил цивільного захисту здійснюють їх керівники, які несуть за це персональну відповідальність[2, с. 84].

Постанова КМУ № 819 від 23.10.2013 р. «Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту» визначає механізм проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту.

Навчання осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, здійснюється

шляхом проведення функціонального навчання та практичної підготовки.

Практична підготовка — це спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту, що проводяться суб'єктами господарювання відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації, планів локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки та планів цивільного захисту на особливий період, затверджених в установленому законодавством порядку[3, с. 3].

В Постанові КМУ № 444 від 26.06. 2013 р. «Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» зазначено, що навчання населення складається з:

- навчання безпосередньо на підприємствах, в установах та організаціях;
- навчання за межами підприємств, установ та організацій керівного складу і фахівців з питань цивільного захисту та пожежної безпеки;
- практичної підготовки під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;
- навчання під час здобуття відповідного освітнього рівня у навчальних закладах системи освіти;
- самостійного вивчення інформації про дії в умовах надзвичайних ситуацій.

Навчання працюючого населення здійснюється безпосередньо на підприємстві, в установі та організації згідно з програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту[5,с. 3].

На виконання частини третьої статті 92 Кодексу прийнято Постанову КМУ № 443 від 26 червня 2013 р. «Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту», яка визначає механізм підготовки до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та сил цивільного захисту.

Підготовка здійснюється з метою забезпечення готовності органів управління та сил цивільного захисту до виконання завдань цивільного захисту в мирний час і особливий період.

Основними завданнями з підготовки органів управління та сил цивільного захисту є:

➤ поглиблення теоретичних знань, набуття практичних умінь і відпрацювання практичних навичок, необхідних для проведення заходів з цивільного захисту;

➤ відпрацювання злагодженості дій органів управління та сил цивільного захисту під час проведення заходів з цивільного захисту;

➤ проведення оцінки стану готовності органів управління та сил цивільного захисту до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

➤ навчання керівного складу та фахівців органів управління та сил цивільного захисту з питань застосування сучасних засобів зв'язку і автоматизації управління, спеціальної техніки, обладнання та інструментів;

➤ впровадження в практику передового досвіду з підготовки органів управління та сил цивільного захисту[4, с. 1].

Підготовка сил цивільного захисту здійснюється шляхом проведення спеціальних, показових, експериментальних навчань (тренувань) з питань цивільного захисту.

В наказі МВС № 934 від 11.09.2014 «Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту» зазначено, що спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту є формою практичної підготовки працівників, зокрема керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, що визначає в цілому готовність підприємств, установ та організацій до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період[6, с. 2].

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТОВОГО НАВЧАННЯ (ТРЕНУВАННЯ)

Спеціальні об'єктові навчання (тренування) на підприємствах, установах, організаціях проводяться у робочий час за рахунок коштів роботодавця з метою відпрацювання практичних навичок керівного складу та фахівців цивільного захисту, необхідних для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захисту населення і територій у разі їх виникнення, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, перевірки готовності органів управління та сил цивільного захисту.

Залежно від складу учасників спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту та поділяються на: комплексні об'єктові навчання (тренування); об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань ЦЗ; протипожежні та протиаварійні об'єктові тренування і навчальні тривоги.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту на підприємствах, установах, організаціях слід планувати та проводити у найбільш зручний час для конкретного об'єкту, з врахуванням індивідуальних особливостей та специфіки виробничої чи іншої діяльності. Графіки проведення навчань і тренувань з питань цивільного захисту щороку затверджуються керівниками підприємств, установ, організацій після попереднього погодження з виконавчими органами міських рад, районними державними адміністраціями та територіальними органами ДСНС України.

На підставі таких графіків: виконавчими органами міських рад, районними, районними державними адміністраціями затверджуються плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів ЦЗ на підприємствах, в установах, організаціях; територіальними курсами, навчально-методичними центрами цивільного захисту та безпеки життєдіяльності забезпечується методичний супровід підприємств, установ, організацій, що проводять навчання і тренування з питань цивільного захисту.

Рис.1. Методичний супровід практичної підготовки в період підготовки та проведення комплексного об'єктового навчання в ОКЗ «Миколаївська психіатрична лікарня»

Рис.2. Методичний супровід практичної підготовки в період підготовки та проведення комплексного об'єктового навчання в КП «Розділжитлосервіс»

Рис.3. Методичний супровід практичної підготовки в період підготовки та проведення об'єктового і протипожежного тренування (Дня цивільного захисту) в Дроговижській ЗОШ 1-3 ст. Миколаївського району

Спеціальні об'єктові навчання і тренування за своїм призначенням можуть бути плановими, експериментальними та показовими.

Експериментальні навчання і тренування проводяться з метою пошуку або випробування і освоєння інноваційних технологій проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, способів захисту персоналу, підвищення стійкості функціонування об'єкта в умовах надзвичайних ситуацій.

Показові навчання і тренування проводяться з метою демонстрації можливостей нової техніки і технологій, способів організації та проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, вироблення єдності поглядів на організацію і методику проведення навчань.

Заходи з підготовки та проведення навчання і тренування з питань цивільного захисту необхідно спланувати на три періоди: передбачають підготовчий період, періоди проведення навчання та розбору його результатів.

Підготовчий період має важливе значення в плані планування і відпрацювання загальних заходів підготовчого періоду, що дає змогу належним чином підготувати об'єкт до проведення навчання (тренування) та досягнути поставленої мети.

Особливу увагу в підготовчий період слід зосереджувати на таких питаннях: визначення складу керівництва та учасників навчання, тренування та організація їх підготовки; розробка навчально-методичної документації та кошторису витрат на підготовку та проведення навчання, тренування; оцінка готовності персоналу, який залучається до навчання, засобів імітації, систем управління та оповіщення.

Ще однією важливою складовою підготовчого періоду є підготовка навчальних місць, містечок та натурних ділянок з відпрацювання практичних заходів. Без якісної підготовки яких, відпрацювати практичні навички органів управління та сил цивільного захисту щодо дій в умовах надзвичайних ситуацій практично не можливо.

За організацію підготовки навчань і тренувань відповідають керівники підприємств, установ, організацій. І досить часто від них, від їх ставлення до

проведення даних заходів і залежить рівень проведення навчань та тренувань, та рівень підготовки з питань цивільного захисту на об'єкті.

Основою підготовки навчання (тренування) його організації та планування є вихідні дані. До вихідних даних належать: тема навчання (тренування); мета навчання(тренування); етапи навчання(тренування); навчальні питання; склад керівництва, посередників та тих, хто навчається, послідовність залучення їх на навчання(тренування) та на який термін; термін проведення навчання(тренування) (його тривалість); район навчання (тренування); обстановку, на фоні якої буде проводитись навчання(тренування), та інше. І фактично це є основа, можна сказати фундамент, для подальшого планування та проведення навчання чи тренування з цивільного захисту на підприємстві, установі, організації.

Також важливою складовою якісної підготовки об'єкту до проведення навчання (тренування) є функціональне навчання керівників та осіб, які очолюють штаби керівництва спеціальних об'єктових навчань (тренувань) за навчальними програмами постійно діючих семінарів, тривалістю 18 год, в навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Львівської області з періодичністю раз на три роки.

Рис.4. Проводжу заняття за навчальними програмами постійно діючих семінарів на базі НКП у м.Стрию з керівниками та особами, які очолюють штаби керівництва спеціальних об'єктових навчань (тренувань).

Спеціальні об'єктові навчання проводяться на завершальному етапі трирічного періоду об'єктової підготовки з цивільного захисту працівників після того, як вони оволодіють у повному обсязі теоретичним матеріалом відповідних програм підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Для підготовки і проведення навчання, керівником навчання, яким є керівник підприємства, установи, організації не пізніше ніж за 45 днів до його проведення видається наказ. Який якраз і є відправною точкою, з якої починається робота керівництва та інших учасників навчання по підготовці та проведенню заходів навчання. І тут важливим моментом є створення тимчасового органу на об'єкті для підготовки та проведення навчання – штабу керівництва. Чисельність працівників штабу керівництва навчанням визначається керівником навчання і залежить від обсягу завдань, що вирішуються під час підготовки і проведення навчання.

Штаб керівництва займається розробкою документів з проведення навчання, підготовкою навчально-матеріальної бази, пунктів управління, робочих місць тих, хто навчається, засобів зв'язку та оповіщення, іншими заходами.

Посередники при тих, хто навчається, є представниками керівника навчання, які надають допомогу керівникові у проведенні навчання, а також здійснюють контроль за діями тих, хто навчається, та дотриманням ними заходів безпеки.

В підготовчий період важливим моментом для досягнення поставленої мети навчання є визначення складу учасників. До проведення навчання, як правило залучаються:

- об'єктова комісія з питань надзвичайних ситуацій;
- об'єктові евакуаційні органи;
- штатний або позаштатний підрозділ (особа) з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації;
- особи, на яких у разі виникнення надзвичайної ситуації покладаються функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та

працівників штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації об'єктового рівня;

- об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;
- чергова (диспетчерська) служба (у разі утворення);
- до третини об'єктових формувань цивільного захисту;
- об'єктова добровільна пожежна дружина (команда);
- об'єктова аварійно-рятувальна служба (у разі утворення);
- працівники підприємства, установи, організації, яких планується залучити до проведення практичних заходів.

Підготовка керівництва для забезпечення успішного проведення навчання здійснюється на спеціально організованих керівником підприємства, установи, організації інструктивно-методичних заняттях, що проводяться територіальними курсами, навчально-методичними центрами цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Рис.5. Проводжу інструктивно-методичні заняття в Моршинській лікарні відновного лікування №2 «Говерла»

Під час таких занять, що проводяться безпосередньо на підприємстві, в установі, організації, заступниками (помічниками) керівника навчання, персоналом штабу керівництва відпрацьовуються документи з проведення навчання. З посередниками та працівниками, які на час навчання призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт та/або залучаються до проведення таких заходів і робіт, проводяться інструктажі.

Для забезпечення проведення навчання розробляється штабом керівництва та затверджується керівником підприємства, установи, організації за погодженням з територіальним органом ДСНС України затверджується план проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту.

План проведення, що є основним документом, який визначає хід навчання, послідовність відпрацювання навчальних питань, розробляється текстуально з такими додатками: план об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів відтворення обстановки та переліком засобів імітації; почасовий графік нарощування обстановки з переліком ввідних; схема розгортання сил і засобів у місцях (ділянках) відпрацювання практичних заходів та їх зміст; таблиць термінових донесень за навчанням.

Проведення навчання планується за етапами, кількість і зміст яких залежать від навчальних цілей і масштабів. Кожен етап має включати питання, що повністю охоплюють певний період дій.

Особи, які беруть участь у навчаннях і тренуваннях, зобов'язані дотримуватися вимог безпеки, правил експлуатації обладнання та вимог виробничих інструкцій. І є повинно бути аксіомою при проведенні навчання чи відпрацюванні будь-яких практичних заходів. Пріоритет збереження життя та здоров'я людини понад усе.

Для відпрацювання питань взаємодії та оцінки реальності розроблених документів з цивільного захисту та визначення готовності сил і засобів до виконання завдань є доцільним до навчання залучати районні (міські) спеціалізовані служби цивільного захисту.

Оцінка готовності (допуск) персоналу до проведення навчання здійснюється комісією підприємства, установи, організації. Дана комісія створюється наказом керівника підприємства, установи, організації. До складу якої доцільно (необхідно) включаються посадові особи, які виконують обов'язки, пов'язані із забезпеченням цивільного захисту, пожежної безпеки та охорони праці. Також, за згодою, до даної комісії включають представника відповідного територіального органу ДСНС України. Очолює її голова комісії з

питань надзвичайних ситуацій підприємства, установи, організації.

Під час допуску проводиться:

➤ перевірка документів та особиста підготовка заступників, помічників керівника навчання та керівника штабу керівництва навчанням;

➤ вибіркова перевірка знань з питань цивільного захисту в обсязі програм підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях;

➤ перевірка знання заходів безпеки працівників, які залучаються до відпрацювання практичних питань з навчання;

➤ огляд з визначенням ступеня готовності спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту та навчально-виробничої бази до навчання.

Формування цивільного захисту виводяться на навчання повністю укомплектованими особовим складом, технікою, засобами малої механізації, приладами, інструментами, засобами індивідуального захисту, первинними засобами пожежогасіння та іншим табельним майном.

За результатами роботи комісія складає Акт, що затверджується керівником підприємства, установи, організації.

Навчання проводяться тривалістю до двох діб на навчально-виробничій базі підприємства, установи, організації, що включає територію підприємства, установи або організації з виробничими будівлями, спорудами, різного роду комунікаціями, а також спеціально створені навчальні місця з урахуванням специфіки діяльності та особливостей територіального розміщення. Доцільним є на великих підприємствах навчання проводити по виробництвах, групах цехів.

Під час навчання виконуються практичні заходи, що дають змогу перевірити реальність планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, визначити рівень готовності до вирішення завдань цивільного захисту керівного складу і фахівців підприємства, установи, організації, забезпечити взаємодію між об'єктовими спеціалізованими службами, формуваннями та органами управління ними, відпрацювати

практичні дії персоналу, застосовуючи засоби захисту, в різних режимах функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та її ланок.

Практичні заходи навчання проводяться з імітацією руйнувань, пожеж, вибухів, зон затоплення і зараження, задимлення, аварій на трубопроводах і ємностях, ступінь якої залежить від навчальних цілей, особливостей підприємства, установи, організації, характеру місцевості і наявності імітаційних засобів. Окремі елементи доповнюються засобами позначення: знаками, покажчиками, прапорцями, пояснювальними написами.

У вищих навчальних закладах, а також на підприємствах, в установах, організаціях з чисельністю працюючих менше 50 осіб з метою комплексного відпрацювання заходів, передбачених інструкціями щодо дій персоналу у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, замість навчання щороку тривалістю до 8 годин проводяться комплексні об'єктові тренування.

Тренування з учасниками навчально-виховного процесу щодо надзвичайних ситуацій та дій при виникненні пожеж у дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах проводяться як Тиждень безпеки дитини та День цивільного захисту.

До участі у тренуванні залучаються усі працівники навчального закладу, підприємства, установи, організації. Залучення студентів, учнів та дітей до відпрацювання навчальних питань, які потребують їх участі (заповнення захисної споруди, евакуація тощо), проводиться у найбільш зручній для навчального закладу час. Тренування у навчальних закладах проводяться без припинення навчально-виховного процесу.

План проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту вищого навчального закладу, підприємства, установи, організації з чисельністю працюючих менше 50 осіб погоджується з територіальним органом ДСНС України та затверджується керівником вищого навчального закладу, підприємства, установи, організації. План проведення Тижня безпеки дитини та Дня цивільного захисту погоджується з територіальним органом управління освітою та затверджується керівником навчального закладу.

Рис.6. Проведення об'єктового та протипожежного тренувань в ході підготовки та проведення Дня цивільного захисту в Новороздільському професійному ліцею будівництва та побуту

Рис.7. Проведення об'єктового та протипожежного тренувань в ході підготовки та проведення Тижня безпеки дитини в Новороздільському дошкільному навчальному закладі «Голубок»

Рис.8. Проведення об'єктового та протипожежного тренувань в ході підготовки та проведення Тижня безпеки дитини в Миколаївському дошкільному навчальному закладі «Теремок»

Спеціальні об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту (далі - тренування) проводяться на всіх суб'єктах господарювання на яких вони створені, з метою набуття працівниками, які входять до їх складу, навичок з виконання спеціальних робіт і заходів за умов надзвичайних ситуацій, пожеж, формування їх здатності до колективних дій, а також перевірки в цілому готовності спеціалізованих служб і формувань, добровільних пожежних дружин (команд) до дій за призначенням.

Тренування проводяться щороку тривалістю до 8 годин керівниками спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

Для підготовки і проведення тренування його керівником розробляється план-календар тренування, що за погодженням зі штатним (позаштатним) працівником з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації затверджується головою об'єктової комісії з надзвичайних ситуацій.

План-календар визначає загальну послідовність проведення тренування; до нього додаються тактичні завдання формуванням цивільного захисту зі схемою практичного виконання робіт.

Кожному тренуванню передують вивчення тими, хто навчається, відповідних тем програми спеціальної підготовки працівників, які входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

Під час тренування відпрацьовуються навчальні вправи щодо прийомів і способів дій за призначенням, нормативи із застосування засобів цивільного захисту, а також здійснюється практичне виконання робіт.

Рис.9. Спеціальне об'єктове тренування в КП «Розділжитлосервіс»

Спеціальні об'єктові тренування з питань цивільного захисту у перший рік трирічного періоду об'єктової підготовки проводяться, як роздільні, за планами і під керівництвом відповідних керівників спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту та органу управління ними.

На другий рік для відпрацювання взаємодії між ними та досягнення злагодженості дій з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації проводяться спільні тренування під керівництвом особи, яка у разі надзвичайної ситуації виконує на підприємстві, в установі та організації функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Спільні тренування проводяться на пунктах управління підприємств, установ, організацій, обладнаних засобами управління і зв'язку, та на місцевості на фоні змодельованої обстановки, яка безперервно розвивається.

На третій рік об'єктової підготовки спеціалізовані служби і формування цивільного захисту залучаються відповідно до задуму та строків проведення на підприємствах, в установах та організаціях спеціального об'єктового навчання.

Протипожежні тренування (тренування персоналу у діях на випадок пожежі) проводяться на всіх підприємствах, в установах, організаціях незалежно від чисельності працюючих.

Кожен працівник протягом року (крім року проведення на підприємстві, в установі, організації спеціального об'єктового навчання) має взяти участь у протипожежному тренуванні, темою якого є порушення з причини пожежі режиму роботи об'єкта в цілому, а також у протипожежному тренуванні по структурних підрозділах підприємства, установи, організації.

Протипожежні тренування доцільно проводити за участю пожежно-рятувальних підрозділів, що обслуговують відповідне підприємство, установу, організацію.

На підприємствах, в установах, організаціях з чисельністю працюючих менше 50 осіб та навчальних закладах протипожежні тренування, темою яких є порушення з причини пожежі режиму роботи об'єкта в цілому, проводяться під час об'єктових тренувань з питань цивільного захисту.

Рис.10. Проведення протипожежного тренування в Новороздільському ДНЗ №5

На об'єктах з масовим перебуванням людей такі тренування проводяться як тренування з евакуації людей з елементами пожежогасіння.

При проведенні протипожежних тренувань відпрацьовуються навички персоналу з організації гасіння пожежі на початковому етапі із застосуванням первинних засобів пожежогасіння, надання першої невідкладної медичної допомоги потерпілим та проведення евакуації при пожежі, взаємодії з

пожежно-рятувальними підрозділами та підрозділами екстреної медичної допомоги.

Керівництво організацією та проведенням протипожежних тренувань покладається на керівників спеціалізованих протипожежних служб (відповідальних за пожежну безпеку) або керівників підприємств, установ, організацій та їх структурних підрозділів.

Для імітування умовної пожежі, оголошення ввідних для персоналу, вжиття заходів щодо попередження помилкових дій будь-якого учасника тренування, які можуть призвести до нещасного випадку, аварії, пошкодження обладнання або порушення технологічного процесу, керівником тренування можуть призначатися посередники, чисельність яких визначається з урахуванням особливостей підприємства, установи, організації та кількості їх працівників.

Плани проведення протипожежних тренувань складаються їх керівниками і затверджуються керівником підприємства, установи, організації.

Плани проведення тренувань передбачають:

організаційні заходи - тему, навчальні цілі, час і місце тренування, склад учасників, призначення посередників, визначення засобів зв'язку;

підготовчі заходи - установку імітації, засобів і знаків (прапорців, плакатів, пояснювальних написів), інструктаж і розстановку посередників, підготовку наявних засобів пожежогасіння;

оперативні дії - оголошення умовної пожежі, введення в роботу імітаційних засобів, дії персоналу під час умовної пожежі та контроль за діями посередників керівником тренування.

4. АНАЛІЗ, ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТОВОГО НАВЧАННЯ (ТРЕНУВАННЯ)

Після виконання всіх навчальних питань, передбачених планом проведення навчання (тренування), керівник навчання(тренування) проводить розбір, аналізує та оцінює дії тих, кого навчався.

Мета розбору полягає у визначенні міри виконання навчальних завдань, що ставились на навчання(тренування).

Розбір є заключною частиною навчання(тренування) і має велике навчально – виховне значення. Змістовно і повчально проведений розбір дає можливість всім категоріям, які приймають участь глибоко усвідомити характер дій, що проводились на навчанні(тренуванні), розвиває їх тактичне мислення , привчає критично ставитись до своїх дій і усвідомлювати суть помилок, які зроблені при організації і виконанні поставлених завдань.

Заступники, помічники керівника навчання (тренування), посередники на основі постійного і всебічного вивчення роботи та дій учасників навчання (тренування) готують матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків, пропозицій і в установлені керівником навчання (тренування) строки подають їх до штабу керівництва навчанням або керівнику тренування.

При проведенні розбору керівником навчання, тренування здійснюється аналіз та дається оцінка дій тих, хто навчався, з наведенням фактів і цифрових показників, здійснюється постановка завдань для усунення недоліків.

Підсумки спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту обговорюються на розширеному засіданні об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій, на підставі рішення якої керівником підприємства, установи, організації видається наказ про стан готовності підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту.

У разі необхідності в установленому порядку вносяться уточнення та зміни до відповідних планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

Загальний розбір проводить керівник навчання(тренування).

На загальний розбір залучаються :

- заступники і помічники керівника;
- штаб керівництва;
- посередники;
- інші категорії за вказівкою керівника.

В основу розбору повинні бути покладені висновки навчання (тренування)та враховані висновки його заступників, помічників та посередників.

Аналізуючи організацію і хід навчання(тренування) керівник завжди розглядає такі питання:

- робота керівного та командно-начальницького складу з організації заходів підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях;

- прийняття рішення, його доцільність та обґрунтованість, а також заходи, які забезпечують успішне виконання прийнятого рішення;

- діяльність керівного та командно-начальницького складу по організації дій підрозділів та їх всебічного забезпечення, а також забезпечення управління ними у різній обстановці;

- практичне виконання формуваннями та структурними підрозділами поставлених завдань та заходів їх забезпечення;

- матеріально-технічне забезпечення формувань та структурних підрозділів при підготовці та у ході виконання завдань за призначенням.

На розборі можуть розглядатися і інші питання.

Під час розбору нагадується задум навчання(тренування), тема, навчальна мета, етапи, навчальні питання, склад учасників тренування, загальна обстановка.

По закінченні загального розбору навчання(тренування) керівник дає завдання заступникам і помічникам та іншим категоріям керівного складу провести часткові розбори з службами і формуваннями та іншими категоріями тих, хто залучалися. На часткових розборах аналізується і оцінюється робота

кожного учасника навчання (тренування), на основі загальної оцінки, даної керівником.

На основі всебічного аналізу, керівник навчання (тренування) підводить підсумки і визначає: ступінь досягнення навчальної мети, вказує на недоліки, що мали місце, вказує, рівень підготовки всіх категорій, що залучались та на що треба звернути увагу надалі при відпрацюванні заходів з підготовки.

За результатами проведених спеціальних об'єктових навчань і спеціальних об'єктових тренувань з питань цивільного захисту не пізніше 10 днів з часу їх закінчення складається звіт, що підписується керівником підприємства, установи, організації, вищого навчального закладу, який подається до місцевого органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування) та територіального органу ДСНС України.

Результати тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту щодо дій за призначенням, а також індивідуальні оцінки працівників, що входять до їх складу, заносяться до журналів обліку підготовки спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

Результати протипожежних та протиаварійних тренувань і навчальних тривог заносяться до спеціальних журналів обліку таких тренувань, тривог.

5. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Сплановані та якісно і в повному об'ємі проведені спеціальні об'єктові навчання (тренування) на підприємствах, установах, організаціях дають змогу здобути (відпрацювати) практичні навички керівному складу, фахівцям та формуванням цивільного захисту, які необхідні для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захисту населення і територій у разі їх виникнення, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. А працівники, що залучаються мають змогу потренуватися по відпрацюванню дій при загрозі та виникненню надзвичайних ситуацій, проведенню евакуаційних заходів.

Межі вдосконалення процесу підготовки не існує. Тому керівному складу та фахівцям цивільного захисту підприємств, установ, організацій постійно потрібно працювати в цьому плані.

Особливі акценти в плані підготовки та проведення навчань і тренувань необхідно зосередити на таких питаннях: обов'язкового проходження функціонального навчання керівника та особи, яка очолює штаб керівництва спеціального об'єктового навчання (тренування) функціонального навчання в навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності; повноті та якості відпрацювання документів навчання (тренування); доцільності відпрацювання конкретних етапів, навчальних питань, в залежності від специфіки діяльності підприємства, установи, організації та з врахуванням небезпек і загроз прогнозованих на даній території; рівень підготовки з питань цивільного захисту всіх категорій осіб, які залучаються на навчання (тренування); стані навчально-матеріальної бази об'єкту; проведенні інструктажів та дотримання заходів безпеки під час відпрацювання практичних заходів; перевірки реальності плануючих документів щодо дій при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій, при необхідності внесення в них зміни; удосконалення системи оповіщення та зв'язку; відпрацювання дій формувань відповідно до функціонального призначення; відпрацюванні заходів взаємодії органів управління та сил цивільного захисту підприємства, установи,

організації з органами управління цивільного захисту міста (району) та спеціалізованими службами цивільного захисту; психологічній підготовці керівного складу та працівників підприємств, установ, організацій до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Ну і звичайно всім потрібно усвідомити, що тільки підготовлена особа, яка володіє необхідними знаннями та практичними навиками щодо захисту та дій в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій зможе протистояти таким небезпекам, зберегти своє життя та здоров'я та організувати і провести заходи, щодо забезпечення збереження життя та здоров'я підпорядкованих працівників.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02. 10 2012 р., № 5403-VI.
3. Постанова КМУ № 819 від 23.10.2013 р. «Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».
4. Постанова КМУ №443 від 26.06.2013 р. «Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту»
5. Постанова КМУ №444 від 26.06. 2013 р. «Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях»
6. Наказ МВС № 934 від 11.09.2014 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 3 жовтня 2014 р. за № 1200/25977) «Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту»
7. Організаційно-методичні вказівки з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, затверджені наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 19.02.2016 №83.
8. Організаційно-методичні вказівки з підготовки населення Львівської області до дій у надзвичайних ситуаціях на 2017 рік, затверджені розпорядженням голови Львівської обласної державної адміністрації від 29 грудня 2016 року № 1094/0/5-16